

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Sammanfattning

Det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet föreslår att riksdagen bifaller regeringens proposition 2017/18:31 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak. Därmed föreslår utskottet att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daish.

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen. Enligt utskottet ska regeringen senast den sista mars, sista juni och sista september 2018 återrapportera till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till måluppfyllandet. Utskottet föreslår även att regeringen ska fortsätta att utveckla målformuleringarna i syfte att göra målen uppföljningsbara. Utskottet anser att riksdagen bör avslå övriga motionsyrkanden.

I betänkandet finns en reservation (SD).

Behandlade förslag

Proposition 2017/18:31 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.

Åtta yrkanden i följdmotioner.

Två yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	6
Utskottets överväganden.....	7
Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.....	7
Reservation	14
Övriga frågor, punkt 4 (SD)	14
Särskilt yttrande	16
Övriga frågor, punkt 4 (KD).....	16
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
Motioner från allmänna motionstiden 2017/18	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen för Irak

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daish.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2017/18:31.

2. Återrapportering

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen senast den sista mars, sista juni och sista september 2018 ska återrapportera till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till målpuppfyllandet och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3933 av Kerstin Lundgren m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 1.

3. Målformuleringar

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen måste fortsätta att utveckla målformuleringarna i syfte att också göra målen uppföljningsbara och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2017/18:3933 av Kerstin Lundgren m.fl. (C, M, L, KD) yrkande 2.

4. Övriga frågor

Riksdagen avslår motionerna

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 7,

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2017/18:3931 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–6.

Reservation (SD)

Stockholm den 7 december 2017

På sammansatta utrikes- och försvarsutskottets vägnar

Kenneth G Forslund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kenneth G Forslund (S), Allan Widman (L), Hans Wallmark (M), Alexandra Völker (S), Karin Enström (M), Olle Thorell (S), Björn Söder (SD), Lena Asplund (M), Kent Härstedt (S), Sofia Arkelsten (M), Maria Andersson Willner (S), Mikael Oscarsson (KD), Mattias Ottosson (S), Daniel Bäckström (C), Anders Schröder (MP), Mikael Jansson (SD) och Lotta Johnsson Fornarve (V).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2017/18:31 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak föreslår regeringen att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka på högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Isil/Daish i Irak. I betänkandet behandlas även två motioner från allmänna motionstiden 2017/18 och två följdmotioner.

Propositionen har hänvisats till utrikesutskottet. Utrikesutskottet och försvarsutskottet har därefter beslutat, med stöd av 7 kap. 7 § riksdagsordningen, att bereda propositionen och tillhörande motioner i ett sammansatt utrikes- och försvarsutskott (UFöU).

Som ett led i de berörda utskottens utvärdering och uppföljning genomförde fem ledamöter från utrikesutskottet och försvarsutskottet en delegationsresa till Irak och Erbil i maj 2017.

Den 14 november 2017 föredrogs propositionen för det sammansatta utrikes- och försvarsutskottet av kabinetssekreterare Annika Söder, statssekreterare Jan Salestrand, generallöjtnant Dennis Gyllensporre och ställföreträdande chef för den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten Kristina Bergendal.

Bakgrund

Den 25 juni 2014 efterfrågade Irak i ett brev till Förenta nationernas (FN) generalsekreterare hjälp för att bekämpa Daish genom bl.a. utbildningsstöd och materiellt stöd till det irakiska försvaret. FN:s säkerhetsråd antog den 15 augusti 2014 resolution 2170 (2014) om kollektiva och nationella åtgärder mot Daish, Nusrafronten och andra grupper med kopplingar till al-Qaida och mot de brott som grupperna begår i Irak och Syrien. I september 2014 tillkännagav USA bildandet av en global koalition mot terroristorganisationen Daish, och kort därefter anslöt sig Sverige till koalitionen. Irak välkomnade militärt stöd i kampen mot Daish genom ett brev till FN:s säkerhetsråds ordförande den 20 september 2014. Den 20 november 2015 antog säkerhetsrådet resolution 2249 (2015) i vilken medlemsstater som har kapaciteten uppmanas att, i enlighet med folkrätten, särskilt Förenta nationernas stadga samt de mänskliga rättigheterna, flyktingrätten och humanitärrätten, vidta nödvändiga åtgärder i bl.a. Irak för att förstärka och samordna sina insatser för att förebygga och motverka terroristhandlingar som begås av bl.a. Daish.

Det svenska deltagandet i den militära utbildningsinsats som den globala koalitionen mot Daish bedriver i Irak har tidigare varit föremål för riksdagens

ställningstagande genom förslag i proposition 2014/15:104 (bet. 2014/15:UFöU4, rskr. 2014/15:216), proposition 2015/16:40 (bet. 2015/16:UFöU2, rskr. 2015/16:108), proposition 2016/17:32 (bet. 2016/17:UFöU2, rskr. 2016/17:107) och proposition 2016/17:127 (bet. 2016/17:UFöU4, rskr. 2016/17:309).

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 70 personer till förfogande på plats i Irak t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Isil/Daish i Irak. Om situationen så kräver ska det finnas möjlighet att utöver själva styrkebidraget tillföra en tillfällig förstärknings- och evakueringsstyrka om högst 150 personer. Det svenska styrkebidraget ska bidra till genomförandet av utbildningsinsatsen genom skydd och bevakning vid koalitionen samtliga baser samt genom utbildning och rådgivning till de irakiska försvarsstyrkorna i Irak i syfte att bidra till deras förmåga att stå emot och besegra Daish.

I propositionen redogör regeringen för situationen i Irak, inklusive säkerhetsläget, samt för Sveriges och det internationella samfundets engagemang i landet. Regeringen redogör även för insatsens folkrättsliga grund och redovisar målsättningen med det svenska bidraget samt sina överväganden inför ett fortsatt svenskt deltagande i den globala koalitionen utbildningsinsats i Irak. Avslutningsvis redogörs för bidragets ekonomiska konsekvenser.

Utskottets överväganden

Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen bifaller regeringens proposition 2017/18:31 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak. Därmed medger riksdagen att regeringen ställer en svenskt väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daish. Riksdagen ställer sig även bakom det som utskottet anför om åiterrapportering till riksdagens utrikesutskott och om målformuleringar för svenskt deltagande i internationella insatser och tillkännager detta för regeringen. Riksdagen avslår i övrigt de motionsyrkanden som lagts fram i följdmotioner och i två motioner från allmänna motionstiden 2017/18.

Motionerna

I motion 2017/18:3038 yrkande 7 av Allan Widman m.fl. (L) anfördes att den svenska insatsen i Irak ska utökas till att också innefatta militärt stöd. I motion 2017/18:3655 yrkande 3 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anfördes att regeringen ska stödja självförsvarsstyrkorna som ger befolkningen på Nineveslätten skydd och trygghet. I motion 2017/18:3931 av Markus Wiechel m.fl. (SD) anfördes i yrkande 1 att regeringen ska säkerställa att det svenska militära bidraget genom utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen och inte styret i Bagdad för att bidra i kampen mot Islamiska staten och underlätta självförsvar. I yrkande 2 anfördes att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som yezidier och kristna inkluderas i koalitionen stödinsatser. I yrkande 3 anfördes att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak och eventuellt materiellt stöd. I yrkande 4 anfördes att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena. I yrkande 5 anfördes att regeringen bör utreda behov av och möjligheter till materiellt stöd. I yrkande 6 anfördes att regeringen ska stödja uppbyggnaden av området Nineveslätten i Irak. I motion 2017/18:3933 av Kerstin Lundgren m.fl. (C, M, L, KD) anfördes i yrkande 1 att regeringen senast den sista mars, sista juni och sista september 2018 ska åiterrapportera till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och

insatsens bidrag till målpuffyllnaden. I yrkande 2 uppges att regeringen ska återkomma till riksdagen med uppföljningsbara mål för svenska internationella insatser och ange hur man avser att utvärdera den mot de uppställda målen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet bekräftar i likhet med tidigare betänkanden (senast bet. 2016/17:UF6U4) sitt stöd till den internationella koalitionen mot Daish och sitt stöd för att Sverige ingår i koalitionen. Vid föredragningen inför utskottet framgick att den globala koalitionen mot Daish i dag samlar 69 länder, inklusive Sverige, flera EU-stater och länder i regionen, samt fyra organisationer. Irak och USA ansvarar för den övergripande samordningen. Insatser av olika karaktär som syftar till att stå emot och besegra Daish är viktiga även för säkerheten i Sverige och i Europa.

Den internationella koalitionen mot Daish har till syfte att bekämpa Daish och stabilisera Irak. Koalitionens militära plan för Irak och Syrien syftar till att besegra Daish. Detta ska ske genom att utbilda och träna försvarsstyrkor i Irak och Syrien och genom att understödja försvarsstyrkor i Irak och Syrien med luftunderstöd. I utbildningsdelen ingår även att skydda och bevaka koalitionen utbildnings- och grupperingsplatser. Den militära planen utgör en del av en bredare strategi tillsammans med andra krishanteringsinstrument såsom diplomati och humanitära åtgärder. Stabiliseringsinsatser och humanitära insatser ska ske parallellt med den militära kampanjen.

Den militära kampen mot Daish har gjort betydande framsteg under 2017 med återtagandet av Mosul, Tal Afar och Hawija samt inledandet av offensiven mot de återstående Daish-kontrollerade områdena i västra Anbarprovisen. Sedan erövrandet av Mosul i augusti i år befinner sig den globala koalitionen insats i fas tre (Defeat) av fyra. När kvarvarande Daish-kontrollerade områden återtagits, ska fasen övergå i fas 4 (Support Stabilization). I fas fyra ska enligt planeringen fokus övergå från storskalig förbandsutbildning av de irakiska försvarsstyrkorna till utbildning av de irakiska försvarsstyrkorna så att de kan upprätthålla säkerheten och stå emot förväntat asymmetriska hot från Daish.

Med anledning av motionsyrkandet om att det svenska militära bidraget ska riktas till KRG-regionen och inte styret i Bagdad konstaterar utskottet att det övergripande målet med Sveriges styrkebidrag till den globala koalitionen militära utbildningsinsats är att bidra till att stärka de irakiska försvarsstyrkornas förmåga att stå emot och besegra Daish. Det svenska militära bidraget utgör en del av Sveriges breda engagemang för Irak för att uppnå långsiktig stabilitet i landet. En negativ utveckling i landet får konsekvenser för säkerheten i regionen och även globalt. Enligt regeringens bedömning bör det svenska bidraget verka vid koalitionen samtliga baser i Irak, där säkerheten så medger, så att det svenska bidragets kompetens på bästa sätt kan användas utifrån de behov som finns hos de irakiska försvarsstyrkorna. Utskottet instämmer i denna bedömning. Utskottet noterar

samtidigt att relationerna mellan centralregeringen i Bagdad och Kurdistans regionala regering (KRG) i Erbil är fortsatt spända. I kampen mot Daish har samarbetet, enligt vad regeringen anför i propositionen, emellertid fungerat väl. KRG höll en folkomröstning om självständighet i slutet av september 2017, vilket ledde till starka reaktioner från centralregeringen i Bagdad samt grannländerna Turkiet och Iran. Efter omröstningen återtog irakiska styrkor kontrollen över vissa av de s.k. omstridda områdena, exempelvis Kirkuk. Dessa områden ligger formellt utanför Iraks kurdiska region men har befunnit sig under kurdisk kontroll sedan kampen mot Daish inleddes 2014. Ett tiotal dödsoffer rapporterades i anslutning till återtagandet. Utskottet förutsätter att regeringen noga följer utvecklingen.

Sverige deltar som en del av den samlade koalitionen tränings- och utbildningsinsats. För att Sverige ska kunna vara en trovärdig och relevant partner krävs att den svenska insatsen utgår från Iraks och koalitionen behov och att det finns flexibilitet i det svenska bidraget. Därför föreslås att det svenska bidraget till insatsen utöver utbildning också ska kunna omfatta personal för skydd och bevakning vid koalitionen baser. Det svenska bidraget bör i linje med detta kunna verka vid koalitionen samtliga baser i Irak där säkerheten så medger. Ett vidgat geografiskt mandat bidrar också till ökad handlingsfrihet för det svenska bidraget med tanke på bl.a. säkerhetsläget. Det svenska styrkebidraget ska stå under svensk nationell ledning och kontroll under insatsen, samtidigt som nödvändig koordinering sker med andra aktörer i insatsområdet.

Utskottet konstaterar att det sammantagna säkerhetsläget i Irak innebär att hotbilden är fortsatt hög mot den svenska styrkan och att det finns risk för att den svenska personalen utsätts för väpnat våld. I likhet med i betänkande 2016/17:UFöU4 framhåller utskottet vikten av fortlöpande hot- och riskbedömningar för insatsens personal. Det svenska bidraget kommer att organiseras och utrustas för att kunna hantera situationer där personalen utsätts för väpnat våld och för att lösa sina utbildnings- och rådgivningsuppgifter. Det kan också uppstå situationer där den svenska insatspersonalen får svårt att lösa sina uppgifter. Det kan då bli aktuellt att sätta in en tillfällig förstärkning för att lösa dessa uppgifter. Därtill behöver det finnas en plan för att insatspersonalen ska kunna evakueras.

Utskottet konstaterar att det svenska styrkebidraget kommer att uppgå till högst 70 personer på plats i Irak medan den begärda personalramen är högst 220 personer. I likhet med i betänkande 2016/17:UFöU4 förutsätter utskottet att riksdagen, genom de berörda utskotten eller i kammaren, får information i anslutning till att en beslutad marginal för förstärknings- och evakueringsinsatser tas i anspråk. Utskottet påminner om att en större, permanent ökning av den svenska truppinsatsen utöver 70 personer inte kan genomföras utan att ett nytt beslut fattas av riksdagen.

Riksdagens bemyndigande till regeringen att sända väpnad trupp till Irak innebär ett betydande ansvar. Som utskottet tidigare har konstaterat i betänkanden visar erfarenheten att förluster av människoliv inte kan uteslutas

vid fredsfrämjande uppdrag och krishanteringsinsatser utomlands. Liksom tidigare vill utskottet understryka betydelsen av att insatsen har tillgång till kvalificerade sjukvårdsinsatser.

Utskottet konstaterar att den folkrättsliga grunden för insatsen även i fortsättningen utgörs av Iraks inbjudan till det internationella samfundet att bistå med stöd för att bekämpa Daish och de bilaterala överenskommelser som Irak ingår med deltagande stater om bl.a. styrkornas uppgifter. FN:s säkerhetsråd har i flera resolutioner fördömt Daishs agerande och konstaterat att Daish utgör ett hot mot internationell fred och säkerhet. Utskottet välkomnar i likhet med 2016/17:UF6U4 att folkrätten och mänskliga rättigheter är centrala aspekter i planeringen och genomförandet av utbildningsinsatsen och att FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 (2002) är en integrerad del av den svenska insatsen.

I fråga om motionsyrkandet om att självförsvarsgrupper för svaga minoriteter ska inkluderas i koalitionen stödsinsatser konstaterar utskottet att irakiska försvarsstyrkor får militär utbildning av koalitionen. Utrikesdepartementet har tidigare uppgett att det kan förekomma kristna och yazidiska enheter i de irakiska försvarsstyrkorna.

När det gäller motionsyrkandet om att regeringen i kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak kan utskottet konstatera att regeringen beräknar att kostnaden för det svenska bidraget kommer att uppgå till högst 152 miljoner kronor. Kostnaden ska belasta anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt inom utgiftsområde 6 Försvar och samhällets krisberedskap. I betänkande 2017/18:F6U1, vilket justerades av försvarsutskottet den 23 november och beslutas av riksdagen den 7 december, behandlar riksdagen budgetförslaget för utgiftsområdet. Av försvarsutskottets förslag till riksdagsbeslut följer att anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt får användas för särutgifter för den verksamhet med förband utomlands som Försvarsmakten genomför efter beslut av riksdagen och regeringen. Därmed ska anslaget 1:2 Försvarsmaktens insatser internationellt inte kunna användas till att finansiera andra delar av Försvarsmaktens verksamhet. Utskottet konstaterar vidare att riksdagen får återkomma till förslag som rör framtida fördelning av statsbudgeten inom ramen för riksdagens budgetprocess. Merkostnader för eventuella tillfälliga förstärknings- och evakueringsinsatser ryms inom föreslagen ram för detta anslag.

När det gäller ett motionsyrkande om att utreda behov av och möjligheter till materiellt stöd och att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena framhåller utskottet att Sveriges samlade engagemang i Irak är brett. Det svenska väpnade bidraget till den militära utbildningsinsatsen är en del av Sveriges omfattande stöd till Irak. Utskottet konstaterar att Sverige är en stor humanitär givare till Irak och att Sidas humanitära stöd under innevarande år uppgår till 188 miljoner kronor, varav 20 miljoner kronor går till FN:s befolkningsfonds (UNFPA) arbete med sexuell och reproduktiv hälsa och

rättigheter samt sexuellt och könsrelaterat våld. Liksom för andra kriser kan stödet justeras under årets lopp. Sverige är dessutom en av världens största givare av icke öronmärkt stöd till FN-organ och internationella organisationer som bedriver humanitär verksamhet i Irak. Utskottet beklagar att den humanitära appellen för Irak är underfinansierad när behoven är fortsatt omfattande. Regeringen har fattat beslut om en ny strategi för det bilaterala utvecklingssamarbetet med Irak för perioden 2017–2021.

När det gäller motionsförslaget om stöd till återuppbyggnaden av Nineveslätten i Irak konstaterar utskottet, i likhet med i bl.a. betänkande 2016/17:UFöU4, att Sverige bidrar till FN:s utvecklingsprogram (United Nations Development Programme, UNDP) stabiliseringsfond (FFIS) för befriade områden, bl.a. till stabiliseringsåtgärder i Nineve.

I ett motionsyrkande anförs att regeringen senast den sista mars, sista juni och sista september 2018 ska återrapportera till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till målpuffyllelse.

Utskottet anser att en kontinuerlig återrapportering är av stor betydelse i detta fall, med hänsyn till insatsens vikt och den hotbild som omger insatsen. Utskottet konstaterar att det är riksdagen som, genom de berörda utskotten eller i kammaren, förutsätts få information. Enligt utskottets mening är det ändamålsenligt att återrapportering sker till det utskott som mottar propositioner om internationella insatser efter att kammaren har tagit beslut om hänvisning, dvs. utrikesutskottet. Utrikesutskottet har möjlighet att besluta om närvarorätt för andra ledamöter i enlighet med 7 kap. 16 § riksdagsordningen. Utskottet påminner om 10 kap. 8–9 §§ riksdagsordningen som reglerar statliga myndigheters skyldighet att lämna upplysningar och avge yttrande till ett utskott i riksdagen.

Med anledning av att motionsyrkandet anger sista september 2018 som den tidpunkt då regeringen senast ska återrapportera till utrikesutskottet och med hänsyn till att riksdagsval ska hållas i september 2018, vill utskottet påminna om att utrikesutskottet är valt för hela valperioden enligt 7 kap. 2 § riksdagsordningen. Riksmötet pågår enligt 3 kap. 7 § riksdagsordningen till dess nästa riksmöte inleds.

Utskottet vill därmed bifalla motion 2017/18:3933 yrkande 1 och ge detta regeringen till känna.

När det gäller motionsvis framfört förslag om att målen för svenska internationella insatser ska vara uppföljningsbara, har riksdagen vid ett flertal tillfällen understrukit vikten av en tydlig målsättning för och utvärdering av internationella insatser, senast i betänkande 2017/18:UU8 om Sveriges samlade politik för internationell civil och militär krishantering.

Riksdagen har också, när det gäller Minusmainsatsen i Mali, fattat beslut om ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen med uppföljningsbara mål för den svenska insatsen och ange hur man avser att utvärdera den mot de uppställda målen (bet. 2015/16:UFöU3, rskr. 2015/16:231).

Det är utskottets uppfattning att samma principer bör gälla även andra svenska insatser, inklusive utbildningsinsatsen i Irak.

Riksdagen har nyligen behandlat regeringens skrivelse 2016/17:196 Sveriges samlade politik för internationell civil och militär krishantering. Sammansatta utrikes- och försvarsutskottet vill därför erinra om det av riksdagen godkända betänkandet 2017/18:UU8 (rskr. 2017/18:48), i vilket utrikesutskottet anförde följande om uppföljning och utvärdering:

”Utskottet vill i sammanhanget också erinra om att utvärderingen av Sveriges samlade insatser i Afghanistan (SOU 2017:16) visade på vikten av att tidigt fastställa en övergripande strategi som gäller hela engagemanget. Utvärderaren föreslog därför att en särskild funktion inom Regeringskansliet skulle inrättas och få ansvar för att utarbeta förslag till en sådan strategi för kommande internationella insatser. Den övergripande strategin bör enligt utredaren ange målsättningar, tidslinjer och arbets- och ansvarsfördelningen för de olika delarna av den svenska insatsen. Den särskilda funktionen bör också ansvara för en återkommande och strukturerad resultatredovisning av engagemanget till regering och riksdag.

Utskottet noterar att regeringen i skrivelsen tydliggör att systematisk återrapportering och erfarenhetsinhämtning är central för att kunna dra lärdomar av Sveriges bidrag till internationella insatser. Sverige ska verka för en effektiv regelbunden uppföljning nationellt och internationellt av pågående insatser. Regeringen understryker också vikten av att de internationella insatserna har realistiska mandat med tydliga mål och måluppfyllnadsmetoder, att slutmål (”end state”) identifieras för fler insatser och att varje insats har en väl definierad roll i förhållande till det internationella samfundets övriga ansträngningar. Utskottet instämmer med regeringen att nationella mål för insatser måste vara förenliga med det mandat som insatserna har. Det är av stor vikt att eventuella nationella målsättningar inte leder till konkurrens med insatsernas samlade målsättningar.”

Utskottet noterar att regeringen i propositionens avsnitt 6 utvecklat målsättningen med ett fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak.

Utskottet kan konstatera att förbättringar av regeringens formulering av nationella mål för insatserna har skett, men framhåller att målformuleringarna måste fortsätta att utvecklas i syfte att också göra målen uppföljningsbara. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed bifalls yrkande 2 i motion 2017/18:3933 (C, M, L, KD).

Av 15 kap. 16 § regeringsformen följer att riksdagens medgivande krävs för att en svensk väpnad styrka ska kunna sändas till ett annat land, om inte ett medgivande till detta getts i lag, eller det finns en skyldighet enligt en internationell överenskommelse som riksdagen godkänt. I detta fall saknas tidigare bemyndigande för regeringen, och riksdagen kan inte anses tidigare ha godkänt en internationell överenskommelse som skyldigheten följer av. Därför krävs riksdagens medgivande för att Sverige ska kunna delta i den internationella insatsen i Irak med en väpnad styrka.

Mot bakgrund av det som anges ovan föreslår det sammansatta utrikesförsvarsutskottet att riksdagen bifaller proposition 2017/18:31. Utskottet

föreslår vidare att riksdagen bifaller motion 2017/18:3933 yrkande 1 om återrapportering om insatsen till utrikesutskottet och motion 2017/18:3933 yrkande 2 om uppföljningsbara mål för utvärdering av svenska internationella insatser och utvärdering mot de uppställda målen samt avslår motionerna 2017/18:3038 yrkande 7, 2017/18:3655 yrkande 3 och 2017/18:3931.

Utskottet förordar därmed att riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande i Irak t.o.m. den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats som genomförs av den globala koalitionen mot Daish i Irak.

Reservation

Övriga frågor, punkt 4 (SD)

av Björn Söder (SD) och Mikael Jansson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkande 3 och

2017/18:3931 av Markus Wiechel m.fl. (SD) yrkandena 1–6 och
avslår motion

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L) yrkande 7.

Ställningstagande

De svenska utbildningsinsatserna i Irak har möjliggjort dels humanitärt stöd till civila i landet, dels självförsvar gentemot terrorister. Sverigedemokraterna anser att de svenskar som tjänstgjort i landet förtjänar ett stort tack för sina insatser.

Med hänsyn till att IS-celler har slagit till i flera områden, anser vi att det finns skäl till att fortsätta utbilda peshmergastyrkor i Irak. På senare tid har vi sett starten av vad som närmast kan beskrivas som ett nytt inbördeskrig i Irak. Den irakiska regeringen har, trots diplomatiska medlingsförsök från Kurdistans regionala regering, valt att inta områden som har kontrollerats av Kurdistans regionala regering. I dessa anfall har den irakiska regeringen använt sig av amerikanska stridsvagnar och materiel som regeringen har fått för att bekämpa Islamiska staten. Det är fullkomligt orimligt att Sverige ska bidra till att stötta en regering som använder sig av internationellt stöd för att slå mot den egna befolkningen. Därför bör det svenska militära bidraget till utbildningsinsatsen i Irak riktas till Kurdistans regionala regering under förutsättning att stödet används för att bekämpa Islamiska staten och att Kurdistans regionala regering fortsätter att försöka lösa den nyuppkomna konflikten med irakiska regeringen genom diplomati. De svenska militära utbildningsinsatserna ska inte riktas till trupper som direkt eller indirekt kontrolleras av den irakiska regeringen i Bagdad.

Eftersom den irakiska politiken har starka etniska skiljelinjer är det viktigt att alla befolkningsgrupper har möjlighet att få skydd från militära styrkor. Därför behöver den globala koalitionen även stödja bygget av kristna, och i den takt sådana bildas, yazidiska självförsvarsgrupper. Kristna och yazidier är

bland de svagaste minoriteterna i landet, och deras möjlighet till självförsvar är en förutsättning för att skapa den autonoma provinsen som Iraks regering utlovat.

I en situation där Sverige inte har ett existensförsvar att tala om, samtidigt som det säkerhetspolitiska läget i vår omedelbara närhet ser fortsatt allvarligt ut, anser vi inte att det är lämpligt att ytterligare belasta försvarsbudgeten med deltagande i Irakinsatsen. Sverigedemokraterna anser att regeringen redan nu ska lånefinansiera ökade resurser till försvaret och därefter i kommande budget ge kraftigt ökade resurser till försvaret.

Sverigedemokraterna anser att regeringen bör använda Sveriges begränsade resurser där de gör mest nytta och kraftigt öka stödet till humanitära insatser på Nineveslätten.

Regeringen bör stötta minoriteterna som bor på Nineveslätten att behålla sin identitet, och bidra till återuppbyggnaden efter islamisternas härjningar, samt stödja de självförsvarsstyrkor som ger befolkningen skydd och trygghet. Återuppbyggnad av området är av yttersta vikt för att förebygga nya konflikter.

Utbildningsinsatsen är i sig viktig, men inte tillräcklig för att på ett ändamålsenligt sätt kunna stödja de kurdiska, irakiska och eventuellt de kristna och yazidiska styrkorna. Därför vill vi att regeringen utreder behov av och möjligheter till materiellt stöd. Därmed avses inte krigsmateriel utan annat specialiserat, materiellt stöd. Det kan röra sig om kommunikations- och sjukvårdsutrustning, mobila internetanslutningar och datorer och små, förlösa övervakningsplan liknande dem som använts i Afghanistaninsatsen.

Särskilt yttrande

Övriga frågor, punkt 4 (KD)

Mikael Oscarsson (KD) anför:

I skuggan av koalitionen militära seger över Islamiska staten är en tragedi av historiska proportioner på väg att inträffa. Ursprungsbefolkningar, som bebott det som vi i dag kallar Irak i tusentals år, är på väg att för alltid försvinna från regionen. Antalet kaldéer/syrianer/assyrier (kristna) har sedan 2003 minskat från 1,5 miljoner till omkring två hundra tusen i dag. Deras uråldriga bygder på Nineveslätten är delvis eller helt förstörda.

Det faktum att befolkningen på Nineveslätten lämnades åt sitt öde av både kurdiska peshmergan och de irakiska styrkorna vid Islamiska statens framryckning 2014 har bland kristna skapat ett misstroende gentemot såväl Erbil som Bagdad. Även om återuppbyggnadstakten skulle öka, så tvekar många att återvända innan dess att en långsiktig säkerhetslösning finns på plats. Att lokalbefolkningen bemannar polis och militär i området är därför en avgörande del i arbetet med att tillförsäkra flyktingar och internflyktingar rätten att återvända.

Nineveslätten ska enligt beslut av Iraks regering 2014 omvandlas till en provins (governorat). Det innebär att området inte längre kommer att styras inom ramen för nuvarande governoratet Ninewa. Den irakiska centralregeringen har tvingats att fokusera på statens överlevnad, och en fungerande politisk lösning för Nineveslätten har därför ännu inte förverkligats. Kristdemokraterna anser att Sverige skulle kunna agera proaktivt och initiera en dialog med Bagdad i syfte att sätta ljust på och rädda en extremt sårbar minoritetsgrupps fortsatta existens i Irak. Förutom att erbjuda administrativt stöd för uppbyggnad av en fungerande provins på Nineveslätten anser vi att Sverige inom ramen för koalitionen stabiliseringsstöd framöver även bör erbjuda Iraks regering att utbilda invånare på Nineveslätten för tjänstgöring inom ramen för de irakiska säkerhetsstyrkorna och irakisk polis.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2017/18:31 Fortsatt svenskt deltagande i den militära utbildningsinsatsen i Irak:

Riksdagen medger att regeringen ställer en svensk väpnad styrka bestående av högst 220 personer till förfogande till och med den 31 december 2018 för att på irakisk inbjudan delta i den militära utbildningsinsats i Irak som genomförs av den globala koalitionen mot Daesh (avsnitt 8).

Följdmotionerna

2017/18:3931 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa att det svenska militära bidraget genom utbildningsinsatsen i Irak riktas till KRG-regionen (Kurdistan Regional Government) och inte styret i Bagdad för att bidra i kampen mot Islamiska staten och underlätta självförsvar och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att självförsvarsgrupper för svaga grupper som yazidier och kristna inkluderas i koalitionens stödinsatser, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i sina kommande budgetförslag ska skjuta till medel till försvarsbudgeten för att kompensera för den ekonomiska påfrestning som Försvarsmakten utsätts för i och med insatsen i Irak och eventuellt materiellt stöd och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör verka för att öka de humanitära insatserna i konfliktområdena och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda behov av och möjligheter till materiellt stöd och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja uppbyggnaden av området Nineveslätten i Irak och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3933 av Kerstin Lundgren m.fl. (C, M, L, KD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen senast den sista mars, sista juni och sista september 2018 ska återrapportera till riksdagens utrikesutskott om insatsens utformning, eventuella förändrade förutsättningar för insatsen och insatsens bidrag till måluppfyllnaden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om mål för och utvärdering av svenskt deltagande i internationella insatser och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2017/18

2017/18:3038 av Allan Widman m.fl. (L):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka den svenska insatsen i norra Irak till att också innefatta militärt stöd och tillkännager detta för regeringen.

2017/18:3655 av Markus Wiechel m.fl. (SD):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stödja självförsvarsstyrkorna på Nineveslätten och tillkännager detta för regeringen.